

וכשהן קטנים פסולים.

הבני יונה כשהם קטנים כשרים, וכשהן גדולים פסולים.

נמצא הכשר בתורין פסול בבני יונה, והכשר בבני יונה פסול בתורין.

תנו רבנן: "תורים" שאמרה תורה אין משמעותם אלא גדולים ולא קטנים. ולקמן יתבאר כיצד משמע כן.

שיכול, אם לא היה כתוב בתורה "תורים", שממנו אנו למדים שרק תורים הגדולים כשרים, הייתי יכול לומר שגם תורים קטנים כשרים, מקל וחומר:

והלא דין הוא:

ומה בני יונה, שלא הוכשרו בגדולים, שהרי כב-ב "בני" משמע קטנים דוקא, הוכשרו בקטנים.

תורים, שהוכשרו בגדולים, (158) אינו דין שהוכשרו בקטנים!

תלמוד לומר "תורים", ללמדך שרק גדולים ולא קטנים.

"בני יונה" האמור בתורה משמעותם קטנים ולא גדולים, ש"בני" משמע קטנים.

שיכול, אם לא היה כתוב בתורה "בני יונה" אלא "יונה", הייתי יכול לומר שאף בני יונה הגדולים כשרים מקל וחומר. שהרי, והלא דין הוא: ומה תורים, שלא הוכשרו בקטנים, הוכשרו בגדולים, בני יונה, שהוכשרו

ומקשינן: ותנא קמא ורבי אלעזר רבי שמעון דברייתא, שאינם דורשים כרבי שמעאל ש"כמשפט" בא ללמד על עולת העוף שתהא מליקתה ממול העורף, אם כן, ממול העורף בעולת העוף, מנא לה?

ומתריצין: גמרי מליקה ממליקה. מליקת עולת העוף נלמדת ב"מה מצינו" ממליקת חטאת העוף. כשם שבחטאת העוף המליקה היא ממול עורף, הוא הדין לכל מליקה שאינה אלא ממול העורף.

מתניתין:

קרבנות העוף אינן באין אלא משני סוגים א. תורים ב. בני יונה. התורים אינם כשרים להקרבה אלא כשהם גדולים ואילו בני היונה אינם כשרים אלא כשהם קטנים.

נמצא שהכשר בתורין, פסול בבני יונה.

והכשר בבני יונה, פסול בתורין.

תחילת הציהוב, כשהנוצה שסביב הצואר מתחילה להצהיב, הרי בזה ובזה, גם בתורין וגם בבני יונה פסול הוא להקרבה, לפי שאז הם נמצאים בשלב ביניים, שמכלל קטנים יצאו ולכלל גדולים לא הגיעו. ולכן התורים פסולים, לפי שעדיין אינם גדולים. והבני יונה פסולים, לפי שכבר אינם קטנים.

גמרא:

תנו רבנן: התורין כשהן גדולים כשרים,

158. לכאורה קשה, הרי אם לא היה כתוב "תורים" לא הייתי יודע כלל שתורים כשרים

בדבר. ותנא קמא דברייתא שלנו סובר כמותו.

בקטנים, אינו דין שהוכשרו בגדולים!

תלמוד לומר "בני יונה", ללמדך שרק קטנים ולא גדולים.

ודנה הגמרא: מאי תלמודא? איך משמע מ"בני יונה" שבא למעט שלא נכשיר גדולים מקל וחומר? שהרי אפשר לומר ש"בני יונה" בא להכשיר קטנים, והגדולים אף הם כשרים מקל וחומר.

ומתצינן: אמר רבא: לא לישתמיט קרא ולכתוב! שבכל המקומות בתורה שנאמר בהם קרבנות העופות לא מצינו באחד מהם שיהא כתוב "מן בני התורים או מן היונה", אלא בכולם כתוב "בני יונה", משמע שהוא לעיכובא שיהיו דוקא קטנים.

ומקשינן על מה שכתוב בכרייתא שמ"תורים" נתמעטו קטנים: אימא בני יונה, דכתב בהו רהמנא "בני", דמשמע קטנים, לכן אמרינן דקטנים, אין, גדולים לא. אבל תורים, שיש במשמעם הן גדולים והן קטנים, למה לא נאמר דאי בעי גדולים, ליייתי, רשאי להביא, אי בעי קטנים, ליייתי?

ומתצינן: תורים דומיא דבני יונה. התורים יש להם להיות שווים לבני יונה בכך: מה בני יונה קטנים, אין, גדולים לא, הרי שבני יונה אינם כשרים באופן שכשרים התורים, אף תורים אינם כשרים באופן שכשרים הבני יונה, אלא גדולים, אין, קטנים לא.

תנו רבנן: יכול יהו כל התורים כשרים אפילו אינם גדולים עדיין אלא שיצאו מכלל קטנות. וכל בני היונה יהיו כשרים אפילו

אם כבר יצאו מכלל קטנות אלא שלא הגיעו לכלל גדלות. דהיינו, שבשניהם יהא כשר בתחלת הצהוב?

תלמוד לומר "מן התורים", ודרשינן: ולא כל התורים.

ומדכתב "מן בני היונה", דרשינן: ולא כל בני יונה.

בא הכתוב למעט: שהתורים אינם כשרים אלא כשיהיו גדולים, והבני יונה אינם כשרים אלא כשהם קטנים, פרט לתחילת הציהוב שבזה ושבוה, שפסול הוא. שבתורים הוא פסול משום שלא הגיעו אז עדיין לכלל גדלות, ובבני יונה הוא פסול לפי שכבר יצאו מכלל קטנות.

מאימתי התורים כשרים? משיציהבו! שהכנפים שבגופם יהיו גדולים וצבעם כצבע הזהב.

מאימתי בני יונה פסולים? משיציהבו. שהנוצה שסביב הצואר תתחיל להצהיב.

תני יעקב קרחה: מאימתי בני יונה כשרים? שהרי ודאי שביום שנולדו אינם כשרים עדיין לקרבן שהרי הם מאוסים. משיעלעו, וכדמפרש.

הוא תני לה, יעקב קרחה היה שונה דין זה מפי רבו, והוא אמר לה, הוא מפרש מדעתו שיעלעו הוא מלשון "אפרוחיו יעלעו דם". דהיינו, משעה אשר הדם יהיה מצוי בבשר האפרוחים.

אימת, כיצד נדע זאת?

אמר אביי: מכי שמיט גרפא מיניה ואתי דמא. מאותה שעה שאם יעקר כנף מגופם יהא באותו מקום דם.

להביא אחד מהם והביא שניהם בתחילת הציהוב, נפיק יצא ממה נפשך: שאם בתחילת הציהוב הם כבר גדולים, הרי התורים כשרים, ויצא בהם. ואם הם קטנים, הרי הבני יונה כשרים, ויצא בהם. (159)

או דלמא בתחילת הציהוב אינם לא גדולים ולא קטנים אלא בריה בפני עצמה הוי, שמכלל קטנים יצאו ולכלל גדולים לא הגיעו, ולא נפיק הנודר ידי חובתו. שבין התורים ובין בני היונה פסולים בתחילת הציהוב לקרבן בודאות, התורים לפי שעדיין אינם גדולים והבני יונה לפי שכבר אינם קטנים.

ופשטינגן: אמר רבא: תא שמע מהא דתניא בכרייתא דלעיל, דילפינגן ממיעוט ד"מ התורים" ו"מן בני היונה": פרט לתחילת הציהוב שבזה ושבזה, שפפול.

בעי רבי זירא: האומר: הרי עלי להביא לקרבן עולה. עוף אחד מן התורים או מן בני היונה מאיזה מהן שארצה, והביא תחילת הציהוב שבזה ושבזה, שהביא גם תור וגם בן יונה, וכל אחד מהם היה בתחילת הציהוב, מזה? האם יצא ידי נדרו?

וצדדי הספק הם: האם תחילת הציהוב ספיקא הוי, שבמצב הזה הם בספק שמא כבר גדולים הם או שעדיין הם קטנים, ולכן הנודר רק תורים והביא תחילת הציהוב לא יצא שמא הם קטנים, והנודר רק בני יונה לא יצא שמא הם גדולים, אבל הנודר הזה שנדר

לנו ספק.

אכן ביאור זה שייך לומר רק בדברי התוס', אך עדיין לא יתיישב בזה דברי רש"י במעילה [דף יט א וציינם בגהש"ס לקמן קלט א], שכתב כן גם לגבי חטאת ואשם, שכשהביאו לעזרה נפטר מאחריותו, והרי בחטאת ואשם לא יתכן התירוץ הנ"ל. וגם בדברי התוס' כאן קצת דוחק להעמיס זה בכוונתם, לפי שהיה לתוס' לפרש דאיירי בכהאי גוונא.

ונראה ליישב קושיית המל"מ בדרך אחר, שודאי אין כוונת רש"י והתוס' שנתכפר להן ושיצאו ידי נדרן משהביאום לעזרה, אלא כוונתם לומר, שבקרבן מלבד החיוב כפרה והקרבה, יש חיוב כלפי הקדש כעין חיוב ממון, וחיוב זה יוצאים ב"הבאה" לעזרה, אבל ודאי לענין להתכפר או לצאת ידי נדרו לא יצא עד שיקריבנו הכהן.

159. התוס' מקשים כיצד יקריב אותם, שהרי אחד מהם הוא פסול ואיננו יודעים איזה הוא? ותירוץ, כיון שהביאן לידי הכהן יצא ידי נדרו. ובגהש"ס מצייין שכן כתב רש"י לקמן קלט א. ושכבר תמה המל"מ על דברי התוס' כאן, שהרי אפילו בהקריבו הכהן ושחטו שלא לשמו לא יצא ידי נדרו וכל שכן בנידון דידן, שאין הכהן יכול להקריבו מחמת הספק, וכן תמה הטו"א במגילה [דף ח].

וכתב בספר הערות למסכת חולין מהגרי"ש אלישיב [כתב יד] שיתכן לומר, שכוונת התוס' היא, שמדובר כשהגביל את נדרו מעיקרא, ואמר הרי עלי להביא לידי גזבר [או לידי כהן] מן התורין או מן בני היונה, ואי ספיקא הוי יצא ידי נדרו, כיון שנתן לכהן דבר שכלפי שמיא ידוע שוודאי אחד מהן ראוי לקרבן. והגם שלמעשה אי אפשר להקריב אפילו אחד מהן מחמת שיש

וכיון שהמום והשחתה שניהם פוסלים בקרבן, הוה אמינא, כל שהמום פוסל בו אף דבר ערוה ועבודת כוכבים פוסלין בו, וכל שאין המום פוסל בו אין דבר ערוה ועבודת כוכבים פוסלין בו, והני עופות, הואיל ולא פסיל בהו מומא, דאמר מר: תמות וזכרות נאמרו בקרבן בהמה, שיהיה הקרבן תם וזכר, ואין תמות וזכרות אמורות בעופות, שגם בעל מום ונקבה כשר בהם, אימא דבר ערוה ועבודת כוכבים נמי לא לפסול בהו, קא משמע לן קרא ד"מן התורים" ו"מן בני היונה" לפסול גם בעופות דבר ערוה ועבודת כוכבים, דהיינו נרבע ונעבד.

בעי רבי זירא: האומר: הרי עלי להביא עולת בהמה מן האיל או מן הכבש מאיזה מהן שארצה, והביא פלגס, מהו שיצא ידי חובתו?

הכבש בתוך שנתו הראשונה נקרא "כבש". כעבור השנה הראשונה, בחדש הראשון בתוך שנתו השניה, הוא נקרא "פלגס". ולאחר מכן הוא נקרא "איל" עד עולם.

אליבא דרבי יוחנן לא תיבעי לך, כיון דאמר רבי יוחנן שהפלגס בריה בפני עצמו הוי, ואינו כבש ולא איל, הרי שאינו יכול לצאת בו ידי נדרו.

ומנין לנו שרבי יוחנן סובר שפלגס הוא בריה?

דתנן במסכת פרה [א ג]: הקריבו את הפלגס, מביא עליו נסכי איל. כשיעור הנסכים שמביאים עם קרבן שהוא איל, שהוא יותר מהנסכים שמביאים עם כבש, יביא עם הפלגס. (160)

אי אמרת בשלמא בריה הוי, שפיר צריך קרא כדי להשמיענו שתחילת הציהוב הוי בריה ולכן פסול הוא בזה ובוה. אלא אי אמרת ספיקא הוי, וכי איצטריך קרא למעוטי ספיקא?! שהרי לפני הקדוש ברוך הוא אין ספיקות.

כג-א ודחינן: לעולם תחילת הציהוב הוי ספק, ובאמת הפסוק אינו בא למעט תחילת הציהוב כיון שעל ספיקות לא צריך מיעוט. אלא שתחילת הציהוב פסול משום שאי אפשר להקריב דבר שכשרותו בספק, והקרא אינו אלא אסמכתא וכי איצטריך קרא:

למעוטי את הנרבע ואת הנעבד כעבודה זרה, כגון שהשתחוה לעוף — שפסוליך בקרבן עופות.

סלקא דעתך אמינא, הואיל וכתוב לגבי קרבנות "כי משחתם בהם מום במ לא ירצו לכם" הרי למדנו ששני דברים פוסלים בקרבנות, השחתה ומום, ומה היא השחתה?

ותנא דבי רבי ישמעאל: כל מקום שנאמר "השחתה" אינו אלא דבר ערוה ועבודת כוכבים.

דבר ערוה, דכתיב בדור המבול "כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ". ודור המבול חטאו בעריות.

עבודת כוכבים, דכתיב "פן תשחיתון ועשיתם לכם פסל".

ולכן השחתה דקרבנות אף היא בדבר ערוה, דהיינו רובע ונרבע. ועבודת כוכבים, דהיינו נעבד.